

Το Εκπαιδευτικό Έργο του Βαλκανικού Βοτανικού Κήπου Κρουσσιών

Ανδρέας Οικονόμου, Επίκουρος Καθηγητής ΑΣΠΑΙΤΕ
Ασημίνα Βέργου, MSc. Περιβαλλοντολόγος, Εργαστήριο Προστασίας και Αξιοποίησης Αυτοφυών
και Ανθοκομικών Ειδών

Λέξεις κλειδιά: Περιβαλλοντική εκπαίδευση, βοτανικός κήπος, διατήρηση βιοποικιλότητας, Βαλκανική χλωρίδα.

Θεματική ενότητα: Δυνατότητες περιβαλλοντικής εκπαίδευσης από εξωσχολικούς φορείς

Περίληψη

Ένας Βοτανικός Κήπος περιλαμβάνει επιστημονικά οργανωμένες και βοτανικά αναγνωρισμένες συλλογές φυτών που έχουν καταγραφεί και σημειωθεί κατάλληλα για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, διατήρησης και εκπαίδευσης. Υπάρχουν σήμερα στον κόσμο πάνω από 1800 Βοτανικοί Κήποι, οι οποίοι διατηρούν τη μεγαλύτερη συλλογή φυτικών ειδών έξω από τη φύση, πολλά από τα οποία απειλούνται με γενετική υποβάθμιση ή και εξαφάνιση. Οι Βοτανικοί Κήποι στο πλαίσιο του έργου τους να διατηρήσουν τη χλωριδική ποικιλότητα έχουν αναλάβει να διδάξουν στους ανθρώπους τη σημασία των φυτών για την ανθρώπινη ζωή αλλά και το οικοσύστημα του πλανήτη.

Στην Ελλάδα τα τελευταία 10 έτη με τη δημιουργία του **Βαλκανικού Βοτανικού Κήπου Κρουσσιών** πραγματοποιείται προσπάθεια για τη **διατήρηση με επιστημονικό τρόπο των αυτοφυών ειδών των Βαλκανίων**. Η υλοποίηση του έργου γίνεται με Εθνικούς και Ευρωπαϊκούς πόρους από το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε.). Οι εγκαταστάσεις του Κήπου αποτελούνται από φυτώρια και εργαστήρια αξιοποίησης της αυτοφυούς χλωρίδας στη Θέρμη Θεσσαλονίκης και τον επισκέψιμο χώρο στην Ποντοκερασιά Κιλκίς.

Το Εκπαιδευτικό Έργο του Βαλκανικού Βοτανικού Κήπου Κρουσσιών (ΒΒΚΚ)

Στην παρούσα εργασία, γίνεται γενική αναφορά στην έννοια του βοτανικού κήπου (ΒΚ) και τους σκοπούς που επιτελεί και παρουσιάζεται στη συνέχεια ο ΒΒΚΚ. Ιδιαίτερα, επιχειρείται η ανάδειξη της σπουδαιότητάς του για το χώρο των Βαλκανίων, το εκπαιδευτικό έργο του μέχρι σήμερα και οι δυνατότητες που προσφέρει για την υλοποίηση στο μέλλον εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχετικών με τη Βαλκανική Χλωρίδα και το Περιβάλλον.

Η Διεθνής Ένωση Βοτανικών Κήπων (BGCI) ορίζει τον ΒΚ ως ένα σύνολο επιστημονικά οργανωμένων και βοτανικά αναγνωρισμένων συλλογών φυτών που έχουν καταγραφεί και σημειωθεί κατάλληλα με σκοπό την επιστημονική έρευνα, τη διατήρηση και την εκπαίδευση. Η εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης και της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, αποτελεί πρωτεύουσα δραστηριότητα όλων των ΒΚ του κόσμου, πράγμα που εύκολα διαπιστώνεται με μια έρευνα στο διαδίκτυο, όπου κάθε ΒΚ παρουσιάζει το εκπαιδευτικό έργο του. Στην περίπτωση μας, εστιαζόμαστε στο εκπαιδευτικό έργο του ΒΒΚΚ που ξεκίνησε την περίοδο 2003-2004 με την εφαρμογή μικρού μόνο αριθμού πιλοτικών προγραμμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, υλοποιήθηκαν οι εξής δράσεις:

- Συνεργασία του Κήπου με πέντε Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια του Νομού Θεσσαλονίκης.
- Επισκέψεις Δημοτικών Σχολείων και Γυμνασίων στο ΒΒΚΚ.
- Επιστημονική και τεχνική υποστήριξη προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που εκπονούνται από εκπαιδευτικούς και μαθητές σχολείων της περιοχής.
- Συνεργασία με την Διεθνή Οργάνωση Βοτανικών Κήπων (BGCI) για πραγματοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης του προσωπικού του Κήπου.
- Συνεργασία του ΒΒΚΚ με το Κυπριακό ΚΠΕ στην Κρίτου Τέρρα της Επαρχίας Πάφου.
- Ολοκλήρωση μελετών σχετικών με την εκπαίδευση στο ΒΒΚΚ.

- Συμμετοχή συνεργατών του Κήπου σε συνέδρια με θέματα σχετικά με την εκπαίδευση στους ΒΚ.
- Δημιουργία ιστοσελίδας (www.bbgk.gr) για την ενημέρωση του κοινού.

Στα αρχεία του Κήπου υπάρχουν καταγραφές αυτών των δραστηριοτήτων (έντυπο υλικό, χειροτεχνίες, φωτογραφικό υλικό και videos). Για την εξαγωγή συμπερασμάτων και τον καθορισμό νέων εκπαιδευτικών στόχων χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από τη συνεργασία με το ΚΠΕ της Κρήτης στην Κύπρο.

Τα αποτελέσματα των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του Κήπου την περίοδο 2003-2004 σε συνδυασμό με το στόχο του Κήπου να διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μέχρι το 2008, ανάλογο των ΒΚ του εξωτερικού, οδηγούν στη διατύπωση νέων προτάσεων. Ο ΒΒΚΚ προβλέπεται να συνδυάζει δύο εκπαιδευτικούς ρόλους, αυτόν της ερμηνείας και ξενάγησης στον Κήπο και το Κέντρο Έρευνας και αυτόν της οργάνωσης ευρύτερων περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων σχετικών με την οικολογία της Βαλκανικής χλωρίδας.

Για την ερχόμενη σχολική χρονιά προβλέπονται:

- η συνέχιση της συνεργασίας του Κήπου με σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με στόχο τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Κήπου να λειτουργούν συμπληρωματικά και επιβοηθητικά του σχολικού προγράμματος, εστιάζοντας στη βοτανική και τη φυτοκομία της Βαλκανικής αυτοφυούς χλωρίδας και σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος,
- η συνεργασία με σχολεία των Νομών Κιλκίς και Θεσσαλονίκης για δημιουργία ξηροφυτικών σχολικών κήπων με αυτοφυή της χώρας μας,
- η συνεργασία με τους υπεύθυνους ΠΕ στη Θεσσαλονίκη και το Κιλκίς αλλά και με τα ΚΠΕ στη Βόρεια Ελλάδα,
- η συνεργασία με εκπαιδευτικούς και ερευνητές με σκοπό τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού κατάλληλου για τα προγράμματα του Κήπου,
- η ενημέρωση εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων για το έργο του ΒΒΚΚ και η επιμόρφωσή τους σε θέματα σχετικά με τη διατήρηση των αυτοφυών ειδών της χώρας μας,
- η συνεργασία με τριτοβάθμια ιδρύματα της χώρας μας σε θέματα έρευνας και εκπαίδευσης
- η συνεργασία με περιβαλλοντικές οργανώσεις της χώρας μας αλλά και του εξωτερικού
- η συνεργασία με ΒΚ του εξωτερικού για ανταλλαγή εμπειριών και πραγματοποίηση κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Βιβλιογραφία:

- BGCI (1994). Environmental Education in Botanic Gardens-Guidelines for developing individual strategies. Kew, UK: BGCI.
- BGCI (1995). Conserving Biodiversity through the Botanic Gardens of the World. A review for 1994 and 1995. Kew, UK: BGCI.
- BGCS, WWF and IUCN (1989). The Botanic Gardens Conservation Strategy. Gland, Switzerland and Richmond, UK: IUCN.
- Eagles, P.F.J. and Demare, R. (1999). Factors influencing children's environmental attitudes *In: Journal of Environmental Education*, vol. 30, (4).
- Leadlay, E. & Greene J. (1998). The Darwin Technical Manual for Botanic Gardens. Surrey, UK: Botanic Gardens Conservation International.
- Lindemann-Matthies, P. (2002). The influence of an Educational Program on Children's Perception of Biodiversity *In: The Journal of Environmental Education* vol.33 no.2. p.22-31.
- The Botanic Gardens Conservation International <http://www.bgci.org.uk>
- The New York Botanical Garden *In: http://www.nybg.org/*
- The Royal Botanical Kew Gardens *In: http://www.rbgekew.org.uk/*
- Willison J. and Greene J. (1994). Environmental Education in Botanic Gardens Guidelines for developing individual strategies. Surrey, UK: BGCI.

Wyse Jackson, P.S. (1999). Experimentation on a Large Scale-Analysis of the Holdings and Resources of Botanic Gardens. BGCi News, vol3 (3). Kew, UK: BGCi.

Wyse Jackson, P.S. and Sutherland, L.A. (2000). International Agenda for Botanic Gardens in Conservation. Botanic Gardens Conservation International. Kew, UK: BGCi.

Burbidge, B. and Wyse Jackson, P. 1998. Conservation Action Plan for Botanic Gardens of the Caribbean Islands. London, UK: Botanic Gardens Conservation International.

Κόγια, Μ. και Symons, Ν. (2004). Προτάσεις για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο Βαλκανικό Βοτανικό Κήπο Κρουσσίων. Αδημοσίευτη έκθεση.